25.

TOBIÆ LEVCOMATA

PERMITTENTE
GRATIOSA FACULTATE MEDICA
PRÆSIDE
BURC. DAV. MAUCHART,
Med. & Chir. D. Har. & Anat. Prof. Ord.
Consiliar. & Arch. Wirt.
DISPUTATIONE DILUCIDABIT
PRO LICENTIA
Summos in Medicina Honores & Privilegia Doctoris
rite capessendi,
RESPONDENS
CAROLUS DAVID BRECHT, Thailfingensis.
Die 24. Maji, A. M DCC XLIII.

TUBINGÆ,
Typis JOH. HEINR. PHILIPP. SCHRAMMII.

PRÆFATIO.

Falcem immittimus in messem non penitus alienam, dum senis Tobiæ λευκώματα excutimus, nec audemus aliquid, quod alii ex ordine Medicorum plures circa physicæ ac medicinæ objecta biblica non ausi passim sint antea. Data id opera egerunt Bartholinus, Wedelius, Scheuchzerus, Warlizius. Et quidni objecta fori mixti suæ vindicantur quodque facultati? Theologum explicare theologica, Medicum medica, ubicunque occurrant, par est: Sed & inficias non est eundum, quod sæpe tam arcto nexum vinculo, unum, sed ad plures scientias & facultates spectans, objectum, hominem requirat exegetam, profundæ, variæque eruditionis, & ex utroque cæsarem, vel saltim diversarum facultatum doctores, invicem conferentes, deliberantes, decernentes. Nostra non augusta, sed angusta nos ipsos metimur ulna. Non omnia hujus telæ fila è nobis ducimus ipsis, instar araneæ, nimis enim fortasse tenuia forent; sed apes æmulamur, quæ mel è variis exsugunt flosculis, digerunt, excoquunt, perficiunt; Addimus enim & proprias meditationes, criti-

 casque

casque reflexiones, atque sic; quæ nuperrima in disp. satis prolixa de maculis corneæ, de levcomate s. albugine dicenda supererant, jam supplemus.

Quamvis autem censeat varia eruditione celeber. Th. Bartholinns (a) perpauca superesse, quæ de Tobiæ morbo & curatione scribi possint, quia omnia fere absolverit Hieron. Bardus in Med. cath. C. 4. §. 1. & 2. & ante illum Francisc. Vallesius de sacra philos. C. 42. ipseque ideo Bartholinus nonnisi pauca de pisce, qualis fuerit, ipsiusque fellis virtute medica commentetur; Nos tamen aliqua, nec levis ea momenti, superesse putamus circa ipsum Tobiæ affectum ocularium, quà genesin formamque affectûs, modum & eventum curationis. Sed fabulæ, prosopopœiæ, ephemeridibus domesticis, apocrypho libro nos insudare, & de lana caprina disputare caussabuntur illi, qui solidissimis tot auctorum (b) criticis demonstrationibus convicti, nec canonicum & theopnevstum esse Tobiæ librum, nec tam antiquum, ac ipse Tobias, vel quicunque author libri prætexit, nec veram esse, sed fictitiam historiam contendunt. Verum enim vero si vel maximè non adstipulemur communi Pontificiorum persuasioni de canonica Tobiæ avthentia, ipsumque grave concilii Tridentini anathema, quo fulminat in eos, qui Tobiam è canone expungunt, non attendamus; Tamen & nobis licebit de phænomenis physico-medicis, circa Tobiæ levcomata obviis operam impendere; quam alii tot celeber. viri in eo vel defen-

(*a*) Thom. Bartholin. de morbis biblicis §. 14. p. 56.

(*b*) Chemnitius in exam. concil. Tridentini. Francisc. Junius. Chamierus. Rainoldus. Spanhemius. Caloviûs. Friedliebius in Theolog. exeget. Herman von der Hardt. Joh. Albert. Fabricius Lib. Tobiæ, Judith &c. græcè & latinè, in prolegomenis in Tobiam. Reverendiss. Dn. Cancellar. D. Pfaff in bibliis german. in fol. &c.

fendendo, vel confutando navarunt indefessam. Dubiis contra Tobiam partim nova è nostris reflexionibus accumulabuntur, partim vetera confirmabuntur, licet ingenuè non minus elidantur horum aliqua, intempestivè opposita.

Itaque de Levcomatibus Tobiæ, patris, acturi, eum tractationis ordinem servabimus: 1) Variantes lectiones conferentes, græcum Drusii exemplar sequemur. 2) Trademus, an, & quomodo ab illapsis avicularum stercoribus Tobiæ morbus ocularius oriri potuerit? 3) Qualis oculi morbus sit Levcoma? & qualis fuerit Tobiæ? 4) An, & quomodo contigerit horum, sic dictorum levcomatum curatio instantanea? Faxit luminum Pater, ut aliquæ etiam sapientiæ ac veritatis scintillæ hanc de cœcitate tractatiunculam irradient!

§. I.

ÆTas *libri Tobiæ*, si ipsum audiamus Tobiam, metienda est ab illa decem tribuum Israëliticarum abductione in captivitatem sub regno *Hoseæ* Israëlitico (*c*) per Regem Assyriorum *Salmanassarem*, (*d*) id quod accidit An. mundi circiter 3206. atque sic ante *Christum* natum sex fere seculis, & brevi ante Romam conditam. Tobiam, Judæum, hebraicè tum scripsisse verosimillimum videri posset. Ast quamvis aliquot *editiones hebraicè* prostent, inprimis *Munsteri*, à Judæis Constantinopolitanis ei suppeditata, atque *Fagii*, nullum tamen exemplar Tobiæ hebraicum esse authenticum, plurimi non fal-

(*c*) II. Regum. C. 17.

(*d*) Sic vocatur II. Reg. c. 17. & in editione hebræa: in græca verò Enemessarus. An duplex nomen habuerit? aut num corrupta fuerint vulgata exemplaria? nihil temere statuendum esse monet Drusius.

tem è Proteſtantibus, ſed et ipſi fatentur Pontificii: *Chaldaica* vero lingua utrumqué Tobiam (*e*) res ſuas in commentarios retuliſſe prætexunt, & ex hoc prototypo verſionem adornaſſe latinam *Hieronymum*, interprete Judæo, qui, utriusque linguæ peritiſſimus, chaldaicum expreſſerit verbis hebræis, & Hieronymus, accito notario, ſermonibus expoſuerit latinis, idque unius diei labore perfecerit (*f*).

§. 2.

Cum autem chaldaicum exemplar nullibi ab eo tempore extiterit amplius, Judæi etiam Tobiæ librum *Esdræ* temporibus ignoraverint, & nedum hodie inter canonicos admittant, *optima* vero *græca exemplaria* maximam originalis textus ſpeciem præ ſe ferant, & à variæ religioni chriſtianæ addictis pro tali vel habeantur, vel ſaltem in conſortium cum latinis & hebræis exemplaribus trahantur; Placuit nobis pro fundamento ponere *græcam Tobiæ editionem*, quam *à Druſio* publicatam typis denuo mandavit, ſuaque verſione illuſtravit latina *Fabricius*. (*g*) Reputat vero idem celeber. vir, in præfat. p. 4. longè veroſimilius eſſe, Tobiæ librum græcè effictum fuiſſe à quodam Helleniſta poſt Hieroſolymam à Romanis everſam, annum circiter à nato Chriſto centeſimum.

Chronologica hæc ideo nobis videbantur attendenda, quòd

(*e*) Hiſtoriam Tobiæ nec à ſolo patre; nec filio, ſed & aliis ſcriptam & abſolutam eſſe, ipſa biographiæ illorum phænomena teſtantur.

(*f*) Hieronymus ipſe hæc refert in præfat. ad Chromat. & Heliodorum, quanta vero cum ἀκριβείᾳ hoc fieri potuerit, quantaque fides huic latinæ verſioni, aliisque huic ſuperextructis ſit habenda? ipſa res, factumque loquuntur.

(*g*) Joh. Alb. Fabricii Liber Tobiæ, Judith, oratio Manaſſe &c. 8vo. Francof. & Lipſ. 1691.

quòd vox λεύκωμα, qua denotatur ocularius Tobiæ morbus, haud occurrit in *Hippocratis* Coi noſtri, ſed *Plinii* tantum, *Galeni*, & qui poſt eum vixerunt Medicorum libris. Magnus vero *Hippocrates* noſter vixit tempore belli Peloponeſiaci Annis mundi 3500. circa medium & finem ſeculi, ideoque poſt illam populi Iſraëlitici captivitatem, atque prætenſam Tobiæ ætatem, tribus fere ſeculis. Jam nec Cicero noſter Medicorum, *Cornel. Celſus*, qui ſub initium primi à Chriſto nato ſeculi floruit, in ſuis de re medica VIII. Libris ullam nec levcomatis nec albuginis facit mentionem, quamvis L. VI. C. 6. de reliquis oculorum affectibus copiosè agat, eorundemque græca nomina utplurimum ſtudiosè recenſeat, vel latinis exprimat vocabulis atque deſcriptionibus. Ejusdem tamen primi ſeculi author ſub Imperat. Veſpaſiano celebris, *C. Plinius Secundus* (*h*) diſertam plurimis in locis facit mentionem albuginis, in conſortio nubecularum, cicatricum, argematis corneæ, dum horum affectuum allegat remedia. Græci v. vocabuli, λευκώματος, nullum in hoc authore veſtigium deprehendimus, quamvis nulli dubitemus, ipſi albuginem eſſe, quod Græcis λεύκωμα. *Claudius* vero *Galenus*, Pergamenus finem ſecundi, à Chriſto nato, ſeculi, ſub *Marc. Antonino* atque *Commodo* illuſtrans, paſſim expreſſis verbis glaucomata in ſcenam producit, (*i*) inter affectus oculi & corneæ quidem ejusdem tunicæ. Plinium atque Galenum ſecuti poſtea *Græci*, *Latini*, *Arabes*, omniumque nationum Medici frequenter meminerunt glaucomatis, ſeu albuginis, in hæc usque noſtra tempora.

§. 3.

(*h*) C. Plinius ſecundus Hiſtor. Mundi paſſim, in uno autem C. 6. L. XXIX. multoties albuginis injicit mentionem.

(*i*) Cl. Galenus de ſimpl. med. facult. De medicamentis evporiſtis. De compoſit. med. ſec. loc. &c.

§. 3.

Itaque cum veroſimile non ſit, Hippocratem, Celſumque glaucomatis oblituros fuiſſe, ſi, adeo notabilis affectûs, ſingularis hæc appellatio græca viguiſſet; ex hac etiam terminorum medicorum chronologia arguere fas eſt, editionem Tobiæ græcam, quam tamen authenticam, originalem haberi ſupra §. 2. diximus, tantam non obtinere ætatem, quantam ipſe textus Tobiæ innuit, ſed ipſum nati Salvatoris noſtri ſeculum vix attingere, minimum haud ſuperare. *Hieronymi* pariter, An. reparat. per Chriſtum ſalutis noſtræ 329. demum nati, nec verſio Tobiæ latina, nec exemplar quod allegat chaldaicum, nec hebrææ editiones quicquam probant ad majorem hujus libri vetuſtatem, multo minus vulgata latina, ſive ab Hieronymo à potiori ſit è textu originali reddita, ſive ante, ſive poſt illum. Idque tanto magis, quod vulgata et hebræa editio nihil de levcomatibus, ſ. albuginibus, ſed nomen genericum ſaltem, maculas, allegent.

§. 4.

Ipſe *textus*, quantum λευκώματα horumque generationem atque curationem ſpectat, in *græca Druſiana editione*, cum Fabricii latina verſione *ſic* habet:

Tobiæ.	
C. 2. V. 9. & 10. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέλυσα θάψας, καὶ ἐκοιμήθην μεμιαμμένος παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς· καὶ τὸ προσωπόν μου ἀκάλυπτον ἦν, καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί.	Et in eadem nocte poſtquam ſepeliſſem, redii, & ita pollutus ad parietem atrii obdormivi. Neque facies mea obtecta erat, neque enim aviculas in muro eſſe ſciebam.
Καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνεῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐπορεύθην πρὸς ἰατροὺς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με.	Et oculis meis apertis aviculæ calidum ſtercus in oculos meos excreverunt, & natæ ſunt albugines in oculis meis, & Medicos adii, nec me juverunt.

C. 6.

C. 6. v. 2. Τὸ δὲ παιδάριον κατέβη, περικλύσασθαι, καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον.	Tobias autem deſcendit (in fluvium ſcil. Tigrim) ut ablueretur, & piſcis de fluvio exiliit, devoraturus Tobiam.
v. 8. Ἡ δὲ χολὴ, ἔγχρισαι ἄνθρωπον, ὃς ἔχει λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται.	Felle vero inunge hominem, cui ſunt albugines in oculis, & ſanabitur.
C. 11. v. 7. Σὺ οὖν ἔγχρισον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ δηχθεὶς διατρίψει, καὶ ἀποβαλεῖται τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε.	Tu itaque inunge felle iſto oculos ejus, tum ille vellicatus deteret, & abjiciet albugines, & videre te poterit.
v. 10. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ προσέδραμεν αὐτῷ, καὶ ἐπελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.	At filius ejus accurrit ad eum, & prehendit ſuum patrem.
v. 11. Καὶ προσέπασε τὴν χολὴν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λέγων· θάρσει πάτερ.	Et fel illud in oculos ejus adſperſit, dicens: bono animo eſto, pater.
v. 12. Ὡς δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν κανθῶν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα.	Cum vero oculi à felle compungerentur, Tobitus ſuffricuit oculos ſuos, et de hirquis ſive angulis oculorum ejus deſquamatæ ſunt albugines.
v. 14. - - ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου.	Ecce iterum videre poſſum Tobiam filium meum.

Ubi ab hac lectione græca recedant, hebræa atque latina, nunc ſtatim indigitabimus in ipſa, quam ſubjiciemus, analyſi phyſico-medica.

§. 5.

In hiſtoria *Tobias* ubique, in omnibus lectionibus, introducitur tanquam à ſepultura conterraneorum, occiſorum, non æque *laſſus*, ac *impurus*, juxta legem Moſaicam, à con-

contrectatione hominis mortui, domum, antequam lavaretur, ingredi non aufus: Qui ergo *ad parietem atrii, in fcamno* quodam recubans, *obdormiverit*, & *facie* quidem *nullo obtecta velo*, quale, majoris fecuritatis ergo, ad illapfum pulveris, infectorum atque fimilium heterogeneorum præcavendum, illis maximè neceffarium videtur, qui conniventibus & hiantibus dormire confueverunt palpebris, in illo affectu, quem *lagophthalmum*, f. oculum leporinum vocant ideo, quod lepores femiapertis oculis fomnum capere foleant. Unde & illo ipfo hiftoriæ phænomeno, quo Tobias *facie non operta* fomnum iniiffe, ipfumque ftercus *apertis incidiffe* ejus *oculis*, dicitur, aliqua præbetur anfa *fufpicioni*, *hunc tali laboraffe lagophlhalmo*, aliquibus à nativitate familiari, aliis è mutilatione palpebræ fuperioris, vel aliunde. Certè, *nifi fupponatur* optimus fenex *tum apertos*, palpebris haud claufos *habuiffe oculos*, nulla plane fuiffet illapfi fuper palpebras ftercoris avicularum efficacia, ad producenda feu leucomata, f. maculas in oculo, five determinatè in ejus tunica cornea, atque fic *tota hiftoriæ* hujus *ftructura corrueret* uno ictu: *Nifi* quidem, ficut aliqua legunt exemplaria, (*k*) Tobias *è fomno expergifcens oculos ad videndum aperuerit*, atque fic avicularum excrementa ipfius oculis tum illapfa fuerint. *Alium modum*, quo ftercus avicularum fe intra oculum infinuaverit, quamvis oculis claufis dormiverit *Tobias*, fingit *Calmet*: (*l*) Nempe fimum hunc humeris illapfum (etant tombeé fur les epaules, fortaffis dicere voluit: fur les paupieres, fuper palpebras,) defluxiffe intra oculos per canthos f. angulos eorum, quum oculos

(*k*) Ita habet tractatus Talmudicus à Joh. Leusdenio in 4to editus Ultrajecti An. 1665.

(*l*) Calmet in commentar. ad biblia, lingua gallica editis fplendidiff. in folio.

oculos aperuerit Tobias, atque admota manu, uti ſtatim ſolemus, intruſiſſe intro, quod extus reſtiterat. Sed quomodo feces hæ ab humeris in angulos oculorum depluerint, non patet? niſi error ſubſit, ut loco, les epaules, ponendum ſit: les paupieres. Neque tamen hoc caſu excrementum incidiſſet actu calidum in oculos, cum tamen *Calmetus* ad majorem illius acrimoniæ cauſticæ intenſionem ſupponat ſimul calorem ejusdem notabilem & exurentem quaſi.

§. 6.

Sed *alii* ſuperſunt *difficultatum nodi*. Garrulas *an verè neſcivit illas aviculas* ſenex *Tobias*, non hac demum veſpera parietibus atque trabibus atrii propriarum ſuarum ædium innidulantes? *An prætervidit toties* præteriens harum nidum? Anne *ſupinus*, ſcamno incubuit? quod omnino ſupponendum eſt; ſi enim alterutri incubuit lateri, in illum certe oculum; qui ſcamno proximus fuit, ſtercus aviculārum illabi non potuit. *Avicularum, in plurali, ſtercus* aſſeritur incidiſſe oculis Tobiæ. Experientia quidem docet, & parentes & pullos podice extra nidum exporrecto alvum exonerare: aſt duæne, pluresve ſimul, eodem momento id egerunt? quod tamen anguſtior nidi porta, ſi hirundines fuiſſe ſupponantur illæ aviculæ, vetat. Si aliam avicularum ſpeciem arguamus, nidumque harum ſuperne totum patulum, atque ſic pluribus aviculis, unà alvum evacuaturis, aptum; caſum plane ſingularem fingere oportet, ſtercora nempe exilia, cylindrica utplurimum, in oculos directe, tres pollices à ſe invicem diſtantes irruiſſe: Repetitim namque, per vices, factam hanc commaculationem nec adſtruit textus, nec oculi ſenſilitas admittit, quæ ab illapſo primum ſtercore non potuit non vel profundiſſimè dormientem excitare, & ne ulteriori ſe exponat incommodo, de diſceſſu, vel cautelis adhibendis monere.

§. 7.

Quale genus avicularum fuerit, neque hebræum, neque græcum vocabulum determinat? *Passeres*, *passerculos* denotat quidem, sed & *in genere minores*, liberè ac familiariter in ædibus nidificantes, *aviculas*. Unde *Hieronymus*, & maxima commentatorum pars vertunt per *hirundines*. Harum stercus, ut omnium avium, particulis abundare salinis ammoniacalibus, acriusculis, rosivis, hirundinum vero, insectis vesci ac victitare suetarum, aliquanto esse acrius, operosa non indiget demonstratione. In græco quidem textu deest per ellipsin substantivum, suo adjectivo, τω θερμῷ respondens. Facilè vero liquet, subaudiendum esse ἀφόδιον, excrementum, idque alvinum. (*m*)

Neque heic *occultas* comminisci *qualitates*, oculis singulariter infestas, oportet, quin immo ipsum hoc stercus hirundinis non minus ac alia, turturis e. g. columbarum, lacertarum ab antiquissimis Medicis, ad extergendas oculorum maculas, in collyriis adhibita, pro remedio potuisset inservire, debitè præparatum, tritum, dilutum, ut rectè jam olim annotavit *Vallesius*. (*n*) Accedit, quod *calidum* incidisse hunc fimum & textus afferat, & ipsa rei ac historiæ necessitas atque nexus confirment. Τὸ θερμὸν, calidum, in positivo, non præcisè notabilem magnumque involvit calorem, sed & teporem innuit. Et gratis profecto, ac falsissimè hæc avicularum excrementa statuerentur, vel fervida, vel eminenter calida. Sed & ipse modicus calor, non quidem qua talis, sed quatenus particulas excrementi ad majorem activi-

(*m*) Pythagoræ symbolum in sensu politico sumptum: Hirundines sub eodem tecto ne habeas! i. e. cave à garrulis susurronibus! heic etiam valet in sensu medico.

(*n*) Francisc. Vallesius de sacra philosophia. 8vo. Francof. 1667. C. 42. p. 266.

activitatem, corneam verò oculi tunicam ad faciliorem dispoſuit receptivitatem, intenſive cum cauſa morbifica conſpiravit.

§. 8.

Effectus jam examinandus eſt, *quem illapſa* hæc oculis *excrementa*, *producere* potuerunt, actuque produxerunt. Albugines, ſeu λευκώματα, hinc natas græcus refert textus: hebræus atque vulgata vel maculas albas, vel ſimpliciter excœcationem ſubſecutas, ſine effectus determinatione, ſtatuunt. *Eventum* nobis *ſic imaginamur*, non è fœcundo phantaſiæ luſu, ſed juſtis è rationibus phyſico-medicis: Fimus in oculos Tobiæ illapſus, acris, calidus, heterogeneus, è particulis inæqualibus, ſolidis, anguloſis, aſperulis conſtans, irritatione facta, ſtimulo, ſpinaque quaſi infixis in delicatas, ſenſileſque oculi tunicas è ſomno expergefecit Tobiam, palpebras confeſtim ad ſe invicem adducere, oculoſque operire non modo, ſed &, quod tantum non ſemper fieri ſolet, poſt illapſa quæcunque in oculos heterogenea irritantia, manibus confricare palpebras, bulboſque oculorum coëgit, unde gravius ac altius magis magiſque ſtercora fuerunt corneæ impreſſa atque affricta, & probabiliter non ſtatim ipſa macula albida, ſed ophthalmia i. e. inflammatio tunicæ conjunctivæ, ſ albi oculorum, & corneæ tunicæ, pellucidæ illius, quæ centrum hemiſphærii anterioris in oculo exornat, eroſio, & exulceratio, hinc maculæ albæ, harumque ſpecies, λευκώματα, ſ. albugines ſucceſſive originem duxere ſuam. (o) Viſum tamen hinc è veſtigio notabiliter turbari, indiſtinctum, dolorificum fieri, &, quo labes medium corneæ, oppoſitum pupillæ, vel totam cor-

neæ

(o) Manum hic contrahimus in pugnum. Haud enim diu eſt, quod in diſpp. de corneæ ulceribus & maculis prolixionem hanc ætiologiam tradidimus, ipſius etiam maxime levcomatis.

neæ ſubſtantiam magis penetravit, atque per menſes annosque inveteravit, eò magis imminui & tandem aboleri viſum oportuit, non abſolutâ quidem & immedicabili cæcitate, ſed tali, quæ reſtituto in naturalem ſtatum organo externo, reſtituendi quoque viſus reliquerat ſpem; (*p*) licet ita cœcus fuerit Tobias, ut oculum in manu gerere & hodego uti, debuerit, &, cum redeunti ex itinere filio obviam iturus properaret, ad circumpoſita impingeret impedimenta, filiumque jam præſentem videre non poſſet, ante curationem, per fel piſcis dehinc inſtillatum, ſuſceptam.

§. 9.

Morbus ergo *Tobiæ ocularius vel in genere* per maculam albam definitur, *vel in ſpecie* per levcoma, ſ. albuginem. Per maculas in oculis natas, albas, intelligitur, utriusque oculi corneæ tunicæ naturaliter pellucidæ, atque cornu, vel corneam tenuem lamellam pelluciditate referentis inductus color albus, non diaphanus, plus minus diffuſus, aliquam plus minus ſuperficiei corneæ regionem obfuſcans, ſic maculam efficiens, per quam radii viſorii planè nequeunt trajicere, vel certe non ſine impedimento viſûs. *Levcoma* vero ſ. albuginem nuper (*q*) *definivimus*, quod ſit macula corneæ alba, lævis, ſpiſſior denſiorve, vel in ejus medio, vel tota ſuperficie convexa, utplurimum cum aliqua eminentiâ, aliquando ſine hac, coloris albo-cretacei, aliquando cum levi quadam inflammatione, ſæpius ſine hac, radios luminis intercipiens, ut nullus, vel exiguus ſaltem luminis ſenſus ſuperſit. Quamvis autem dolendæ authorum confuſioni & æquivocationi uti circa affectus ocularios in genere, ſic circa denominationes atque ſpecies macularum

(*p*) Sic vulgo pueri dicuntur cœci, quibus à variolis conglutinatæ ſunt palpebræ aliquandiu.

(*q*) Præſidis diſp. de maculis corneæ §. 8. p. 15.

cularum corneæ, nuper jam publicè cum aliis ingemuerimus cordatis medicis; Speramus tamen noſtris lucubrationibus haſce nebulas aliquantum diſcuſſas eſſe, atque diſtinctionem non modo argemaatis (*r*) ab albugine, quos differentes affectus peſſime confundunt aliqui, ſed & differentias macularum corneæ inter ſe adduxiſſe ſedulo.

Patet hinc, ab omnibus commentatoribus hæc vel levcomata, vel maculas in genere, ab alterutro textu Tobiano memoratas, *non recte verti* nec *per pelliculas*, Felle, Häutlein, nec per *cataractas*, Staaren, licet & ipſe heic hallucinatus ſit ophthalmiater ille, in Germania olim haud incelebris, *Bartiſch*, (*s*) morbum Tobiæ ocularium, ad cataractæ claſſem referens. Vulgo, aliisque, qui medici non ſunt, ignoſcendum eſt, quod abuſive varia oculorum vitia, cataractarum, reſpectu albedinis, aliquatenus æmula vocitent cataractas, uti *plebs Gallica*, teſte *Woolhuſio*, *cataractam* appellat *externam*, certam macularum corneæ ſpeciem, quam ægidem, ἀιγίδα, vocant. Nimirum pelliculæ, pterygia, ſunt membranæ p. n. les extus adnatæ & corneæ adhæreſcentes, eminentes, mobilesque: Cataracta vero morbus profundius in oculo, poſt pupillam in camera oculi ſecunda obvius, ſedemque figens, & per corneam, naturaliſſime ſe habentem, inſpicienti transparens.

§. 10.

Itaque, quod textum ſpectat, *morbus ſpecificus Tobiæ* ocularius in propatulo eſt: *Macula alba*, *vel Levcoma*. *Neque* tamen adhuc *res eſt in ſalvo*. Non levem, non ſuperficiariam, non exilem atque partialem quandam fuiſſe maculam, vel ſolum amiſſi viſûs, cœcitatis, phænomenon teſta-

(*r*) --- --- --- eadem: it. de corneæ ulceribus. & de ungue oculi.

(*s*) Georg Bartiſch, Augendienſt. p. 65.

testatur: Medici etiam, quos consuluisse prætendit Tobias, hunc juvare non potuerunt. *Quomodo* igitur tantam atque *instantaneam opem* tulit fel piscis abs filio inunctum? Quid sibi vult illa levcomatum desquamatio s. decorticatio? C. XI. v. 12. Levcomatum certè curatio nec tam subito & fa[illegible], ut vulpes pyrum comest, procedere, nec per modum desquamationis fieri solet ordinario, sed successive per insensilem dissipationem, resolutionem humoris intra poros corneæ stagnantis, vel per attritionem lamellarum, attenuationem, lentissimamque tunc àc insensibilem quasi exfoliationem. Immo si vel non adeo profundam, uti levcoma est, maculam supponamus, neque illa tam subito & plene potest abstergi atque tolli, multo minus decorticari.

§. II.

Quam ob rem *Tobiæ* hæc *putatitia levcomata* ad illam potius macularum corneæ speciem, referenda videri possent, quæ græcis audit παράλαμψις, macula, cicatrix resplendens, nonnullis margarita oculi, ob relucentem quasi unionis album colorem, Gallis le grand nuage, quæque floccum nivis aliquando æmulatur: Cum nempe è crasso ac viscoso humore indurato, in superficie ac poris corneæ magis magisque congesto pellicula concrescit, cui induratæ aliæ ex aliis supercrescunt lamellæ, instar stratorum super stratis, quæ à motu palpebrarum, superioris maximè, lævigantur, magisque constringuntur: Tales igitur pelliculæ p. n. les ab acri felle inuncto, motuque frictionis, omnino potuerunt instar squamarum decorticari. *Ad paralampses* itaque *potius, quam ad levcomata hæ maculæ Tobiæ restringi* possent, nisi *nova* & huic suspicioni se *difficultas* opponeret, ex ipso fellis appliciti ac curationis eventu promanans. Tob. namque C. XI. v. 12. dicitur quod levcomata hæc ab angulis oculorum, qui Græcis κανθοὶ, Latinis hirqui vocantur, fuerint

fuerint desquamata. Atque ſic morbus hic non ſolam obſediſſe corneam, ut levcomata ſolent, ſed angulis etiam oculorum inhæſiſſe videtur, morbusque à levcomate diverſus, vel ſaltem cum hoc complicatus fuiſſe arguitur.

Sed *nihil* nos *moratur hæc difficultas.* Ordinarius enim iſte in angulis patentior atque declivis eſt exitus impuritatum omnium, quæ inter palpebras ac oculi bulbum agitantur. Nec ſequitur, ſi levcomata ultimato de angulis ſeceſſerunt desquamata, poſtquam ſcil. oculos, ab inunctione fellis aliquandiu clauſos, iterum aperuit cœcus Tobias, ergo affixa fuerunt antea & adhæſerunt ipſis oculorum angulis.

§. 12.

In hoc *cæcitatis ſtatu* caligavit bonus Tobias, juxta vulgatam, C. 14. v. 3. *quatuor annis*, juxta græcum textum integris *octo annis*, periodo utrinque ſatis moleſta & momentoſa, reſpectu miſerandæ cœcitatis & ingraveſcentis morbi. Levcomata enim, aliæque cicatrices & maculæ corneæ, quo diutius perſiſtunt, quo in ætatem cadunt adultiorem, ipſumque ſenium, eo majorem important curationis vel difficultatem, vel impoſſibilitatem. *Fruſtra*, ſine ſucceſſu intento, *adhibiti* ſunt *Medici.* Sit ita. Nihil opus eſt, hic fictitiam redarguere hiſtoriam, non poſſumus hoc opprobrium, ſi quod eſt, ſemper declinare. Lapis alliſionis ſubinde eſt in ipſo gravi morbo inſuperabili: alias in ægro negligente, refractario, licentioſo, aut adſtantibus, amicis, famulantibus, intempeſtive ſedulis, moleſte & periculoſe officioſis, naſutulis: ſed & aliquando in ipſo ignorante, torpido, imprudente, temerario, nimis timido, ebrio Medico. Profecto & noſtra ætate optandum eſt, ut ſingulare ac difficillimum ophthalmiatriæ ſtudium plurimi melius excolant Medici! Turpe Medico quis duxerit, à Raphaële angelo ſuperari? licet hic ipſe non adhibuerit niſi naturale reme-

 dium,

dium, fel piſcis. Conſentiunt enim plerique authores, (*t*) ipſi etiam romano-catholici, remedium quidem naturale, ſed curationem tamen vel inde miraculoſam fuiſſe, quod medicamentum hoc ophthalmicum ab angelo primum ſit revelatum (de quo jam non diſputabimus) & energiam ſuam intra tam breve tempus, unius dimidiæ horæ, tam plene & feliciter demonſtraverit.

Sub incudem ergo vocabimus *remedium* hoc, *modum* & *eventum curationis. Fel* fuit piſcis è rapido & ingenti flumine Tigri. An *Callionymi*, *Siluri*? (*u*) an *Hippopotami*, quem ſuſpicatur *Grotius*? an *Vituli marini* juxta *Bardum*? An *Lamiæ*, piſcis, quem ob amplum rictum, majorem Tobiæ filio metum incutientem huc quadrare putat Th. *Bartholinus*? An *alius majoris* cujusdam rapacis fuerit *piſcis*, parum intereſſe cenſemus? Neque tamen ideo neceſſe videtur, tam immanem grandemque fingere piſcem, cui apprehendendo & in terram extrahendo vegetus, Angelique hortatu obfirmatus non ſuffecerit adoleſcens, græcus textus ſimpliciter habet: ἰχθὺς, piſcis. In *magna* illa, miraculoſa quidem, *piſcium captura Petri*, (*x*) mentio fit ἰχθύων μεγάλων, numero centum quinquaginta trium, uno rete contentorum, & in terram à Sancto Petro protractorum, citra retis lacerationem. Fundulum profecto, aut carpionem, ſimilemque exiguum non fuiſſe piſcem, totus edocet hiſtoriæ contextus. Abundet ergo per nos prædicatum magni, quod vulgata, Hebræa, Italica &c. ſervant editiones. Noſtrum non eſt litem dirimere illam: An angelus atque Tobias

(*t*) Lyranus, Dion. Serar. Sanchez, Valleſius. Cornel. à Lapide, Druſius, Calmet. Placet nobis Calmeti judicium: Poſſe quemlibet heic ſuo abundare ſenſu.

(*u*) Quod plerique ſtatuunt. vid. modo recenſitos autores.

(*x*) Johan. XXI. 11.

bias piscem hunc assatum comederint totum, an verò tantam ex illo saltem portionem, quæ uni suffecerit cœnæ, reliquum vel abjicientes, vel pro ulteriori servantes viatico. Cum *Milone Crotoniensi* voracitate certaturos fuisse non somniabimus.

Fel duplex est: *Hepaticum*, quod ex hepate per poros biliarios in ductum hepaticum, & in aliquibus animalibus rectà, (*y*) uno simplici ductu, intestino infunditur duodeno, citra bilis è fellea vesicula, qua scil. carent, admixtionem; in aliis vero plerisque media via recipit adfluentem è cystide fellea per peculiarem ejus ductum, cysticum dictum, aliam adhuc bilem: *Cysticum*, quod peculiari asservatur vesicula, hepati annexa. Ut *colore & consistentia* differt duplex hæc bilis, ita etiam *acrimonia* & *amaritie*, quales fel cysticum multo habet extantiores. Facilè potuit junior Tobias *fel integrum reponere*, quod jusserat Angelus C. VI. 4. nimirum exempto toto hepate, & postquam hepar in alios usus converterat C. VIII. 2. bilem nihilominus, vesicula sua naturali conclusam, ligato ductu cystico, integram servare ac secum sine incommodo portare, immo & citra metum corruptionis in climate licet & tempestate calidis, tantum abest, ut, factâ omnino nonnullarum tenuiorum, aquearum transpirantium particularum jacturâ, reliquum fellis tanto fit factum acrius, & ad præfixum scopum aptius.

§. 14.

Fellis in genere *virtutem medicam* operose nolumus hic adstruere. Labore hoc levarunt nos antiquissimi pariter ac recentiores physiologi ac medici. *Cystica* vero maxime *bilis* alun-

(*y*) e. g. in cervo. Unde venatores lapidem jurant Jovem, cervum felle destitutum esse; quoniam vesicula fellea caret; Sed tamen non destituitur felle hepatico, quod per ductum hepaticum & choledochum instillatur duodeno.

abundat principiis salino-alcalinis atque *sulphureis* incisivis, abstersivis, mundificativis, ad abstergendas corneæ maculas apprime facientibus. In specie vero animalium calidorum, rapacium, carnivororum fella majorem obtinere acrimoniam, haud negamus. Ad varios oculorum affectus externos rectius, quam ad internos, specialissime certorum animalium fella commendarunt jam olim Medici: & piscis quidem *Callionymi* s. Uranoscopi, fel, *Plinius*, *Galenus*, *P. Ægineta*, *Rhases*, (*z*) *Testudinis marinæ* ad humorum suffusiones *Galenus*. (*aa*) Idem *vulturis* cum marrubii succo & melle attico ad visus obscuritatem. (*bb*) Idem porro *Hirci*, *Canis marini*, *Galli*, *Leonis*, contra albugines. (*cc*) Plura cumulare nolumus exempla. Quemadmodum ergo bilis cystica in aliis vehementer, in aliis mediocriter amara & mordax ad ipsa etiam varia corporis ulcera detergenda, imo, in usu œconomico, emaculandi & abstergendi scopo solet adhiberi; sic & in illis oculorum affectibus, qui similem sibi vindicant indicationem. Aliquando *fel dilutum* aliquo succo, aqua, ut acrimonia temperaretur, adhibuerunt: heic *merum*, sibi relictum, *applicuit Tobias*.

§. 15.

Liquidorum ejusmodi *collyriorum applicatio* varia est, *per instillationem*, *affusionem*, *balneationem*, *illinitionem*, intincto digito, satius autem penicillo, impositionem collyrio impraegnati linteoli, vel imbutæ tenuissimæ bracteatorum auri

(*z*) Plinius secundus, Hist. mund. L. XXXII. C. 7.
Galenus de simpl. Med. facult. L. X. ubi multorum animalium fella recenset, & viribus distinguit.
Paulus Ægineta Encheirid. L. VII. p. m. 637. tit. chole s. fel.
Rhasis L. IX. C. 27.

(*aa*) Galen. de simpl. med. fac. L. X. tit. chole s. fel.

(*bb*) -- -- id. de remed. paratu facil. p. m. 156. b.

(*cc*) -- id. ibid. & de remed. fac. parab. ad Solon. C. 12.

auri veficæ, &c. & ægris quidem jacentibus fupinis, palpebris ftatim abhinc claufis, ut ne medicamentum jufto citius oculis iterum effluat. In hiftoria curationis, Tobiæ, cap. VI. v. 8. C. XI. v. 7. occurrit verbum ἐγχρίω, *inungo*, illino; aft C. XI. v. 11. προσέπασε, *adfperfit*, bilem filius in oculos patris. Latina *Hieronymi* verfio ponit: *Lenivit* oculos Patris fui. *Calmet* reddit hoc: *frotta les yeux* de fon Pere, *fricuit*. Dubium itaque manet, *an Tobias filius* fimpliciter *inftillaverit*, *vel adfperferit*, *vel affricuerit* fel pifcis in oculos patris? Vulgata præmittit hanc circumftantiam, quod, poftquam adoraffent Deum, & gratias egiffent, confederint! probabile fcil. omnino eft, *fedenti* potius *cæco Parenti*, quam ftanti, fel applicuiffe filium, tum, ut copiofius, rectius atque commodius adhiberi, tum ut melius retineri poffet. Pauciffimi funt C. *Marii*, qui fibi ftantes patiantur extrahi varices! *Patientiam* atque *fpem infpiravit* ophthalmiater *filius*: Θάρσει; inquit ὦ πάτερ, bono animo efto! Græcus nofter textus non addit, *quamdiu toleraverit fellis efficaciam* & mordacitatem: Vulgata per *dimidiam* fere *horam* fuftinuiffe refert. Certe *longum non* fuiffe intervallum arguunt verba fequentis verficuli duodecimi, ubi dicitur: cum vero oculi à felle compungerentur, morficarentur, (id quod ftatim, vel brevi poft applicationem evenit procul dubio, fi non in ipfa fpiffiore ac infenfiliore macula, tamen in tunica conjunctiva oculi & palpebrarum.) Tobitus fuffricuit oculos fuos -- & desquamatæ funt albugines.

§. 16.

Fellis hic fuit *effectus*, ut compunxerit oculos, Tobitus fuffricuerit eos & de hirquis f. angulis oculorum ejus desquamatæ fint albugines. Vulgata fic habet: & cœpit albugo ex oculis ejus, quafi membrana ovi, egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, ftatimque vifum recepit.

recepit. *Modum ſic* concipimus: Acre, ſtimulans, rodensque fel (§. 14.) ipſam quidem craſſam & inſenſilem quaſi maculam moleſto dolore non multum affecit, ſed tunicam tamen oculi & palpebrarum conjunctivam, & tarſos palpebrarum & carunculam lachrymalem, notabili commorſione ſtimulavit, ægrumque ad frictionem invitavit, ut fieri ſolet in omni irritatione, ab illapſis oculo. Prolexit idem ſtimulus copioſiorem ſeri lachrymalis affluxum, quo fellis quidem acrimonia nonnihil temperata & diluta fuit, attamen ſatis adhuc valida perſtitit ad incidendum, attenuandum, ſeparandum maculæ hujus pelliculoſum craſſamentum, ſeu cortices ex humore craſſo concretos. Juvit egregie fellis energiam juncta frictio, ſuffrictio, ad ſeceſſum cogens humectatas arroſasque pelliculas; quæ ergo tum verſus oculi angulos, majores probabiliter, ſ. internos, quorſum aliæ quisquiliæ oculo exiturientes concedunt, delapſæ ac divergentes, palpebris diductis, apertis oculis ſive deciderunt, ſive extractæ ſunt, an ab ipſo patre, an filio, dubium? quod vero nihil importat.

§. 17.

Majoris vero momenti eſt, & *altioris indaginis* non modo *ſubitanea* quaſi, vel paucis certe minutis accidiſſe prætenſa *desquamatio*, ſed etiam *viſûs reſtitutio*, eaque, ut videtur, *in integrum*. De intervallo fellis appliciti, & curationis abſolutæ ſupra diximus §. 15. Conſpirant verba vulgatæ: C. XI. v. 15. Statimque viſum recepit. Viſus reſtitutionem teſtantur Tob. C. XI. v. 13. ubi ἰδὼν τὸν υἱὸν, videns, cœcus antea Tobias prædicatur, & v. 14. præmiſſa humili piaque panegyri exclamat: ἰδὲ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου. Ecce video filium meum. C. XII. v. 3. Ubi Tobias filius inter beneficia ab angelo profecta, refert, quod patrem ſanaverit, ut græcus in genere loquitur textus, vulgata vero: lumen cœli

cœli videre fecerit. C. XIV. 3. in græco & vulgata visum recepisse, repetitur, imo, juxta vulgatam C. XII. v. 14. missum se à Deo profitetur angelus, ut curaret Tobiam, nimirum à cœcitate. Quamvis autem ad videndum lumen cœli, & adspiciendum hominem visus etiam sufficiat non omnino perfectus, facile tamen largimur, plenam, radicalem perfectamque fuisse curam ex angeli consilio præstitam.

§. 18.

Sed liceat, absque contradicendi studio, vel impietatis opprobrio, *scepticum* tantisper *agere medicum.* (dd) Supra §. 16. jam prælibavimus quædam. Supponimus autem cum tantum non universo commentatorum agmine, medium, modumque curationis naturales fuisse, physico-medicos, quamvis singulari Dei gratia exaltata fellis efficacia fuerit. Jam vero *aut macula*, (s. levcoma, s. paralampsin admittas fuisse,) *adhæsit tenaciter* corneæ? *aut obiter* saltem *acrevit*, ipsasque corneæ lamellas non implicuit, non obstruxit, non condensavit? *Si prius:* Nec facilè, tamque cito separari, nec ita secedere & desquamari potuit, quin excoriationem, hæc vero novam reliquerit maculam. Unde labor curationis in orbem rediisset. Nulla autem mentio fit ulterius adhibiti post desquamationem remedii, sed visûs statim restituti, & diu procul dubio usque ad mortem perstantis integri. *Si posterius;* non fuit nec levcoma nec paralampsis; nec, quodcunque supponatur vitium, tot annis jugiter inhærere potuit, quin potius motu bulborum oculi & palpebrarum, humidoque lachrymali solvente, diluente, abstergi debuit, & excuti.

§. 19.

(dd) Religionem Medicorum suspectam reddiderunt aliqui. Sed legant hi dissertationem Beat. Illustris J. J. Bajeri περὶ τῆς τῶν ἰατρῶν εὐσεβείας.

§. 19.

Ad *verum miraculum* & omnipotentem Dei manum qui recurrere voluerit, grave habet onus probandi, & tollendi tot reliquos *lapides offenſionis*, *morales*, *geographicos*, *chronologicos*, *theologicos*, *auctoritatis* &c. in libro Tobiæ obvios. Noſtrum non eſt, hæc à foro medico aliena vel excutere, vel repetere potius, à tot aliis pro & contra ventilata. Sufficit, nos oſtendiſſe, quæ ſint rationes medicæ, Tobiæ hiſtoriam illuſtrantes, &, ne quid diffiteamur, dubiam reddentes? Cætera vero debitè venerari, quibus abundat, morales, ethicas, politicas, theologicas, quæ aliunde etiam robur ſuum habent, veritates. Unde vel tandem totam epicriſin his includi verſiculis (*ee*) poſſe reputaverit nonnemo:

Cornea Tobiæ pateat moralibus, ipſi
Hiſtoriæ toti ſed porta pateſcat eburna!

TANTUM.

NUMINIS Cultor, Venerans Parentum,
In Ducem gratus fuerat Tobiæ
Filius cœci, Medicusque, Felix
denique Sponſus.

Sis pari in ſummum pietate NUMEN,
Sis pari in fidos ſtudio Parentes.
Sis pari in doctos quoque Raphaëles
CAROLE, cultu.

Sic eris fauſto ſimilis Tobiæ,
Sic erit felix ſtudii Coronis,
Sic viis praxique tuæ patebit
cornea } porta.
aurea }

En pia, mi fili, monita, & pia Vota Parentis
M. S. D. BRECHTII, Paſt. Gom.

(*ee*) Alluſio ad ingenioſum Virgilii commentum de duplici ſomniorum porta: corneâ, qua exeunt vera: Eburnâ, quæ falſa emittit. Æneid. L. VI. p. m. 753.